

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Лабунця Віктора Миколайовича
на дисертаційне дослідження **ПАВЛЮК Юлії Миколаївни**
на тему:

«Формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки»,
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Актуальність звернення здобувачки до проблеми формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки не викликає сумнів з багатьох причин. *По-перше*, стрімкі технологічні процеси сучасного інформаційного суспільства, в якому вочевидь простежується експансія цифрових технологій, потребують від освітньої сфери гнучкої адаптації до технологічних інновацій для формування конкурентоздатних фахівців, зокрема, – у процесі музично-інструментальної підготовки. *По-друге*, – зазначені чинники ще більше актуалізуються у зв'язку із глобальними викликами: соціально-економічними, кліматичними, епідеміологічними, особливо – воєнними, які зумовили перехід від очної до онлайн чи змішаної форм мистецького навчання, потребуючи формування у студентів закладів вищої педагогічної освіти додаткових спеціальних компетентностей, оскільки в переважній більшості музично-інструментальне навчання змушено було перейти в дистанційний режим. *По-третє*, – зазначені зміни не могли не позначитися на психологічному стані студентів, які відчули певні технологічні та психологічні труднощі в процесі музично-інструментального навчання, потребуючи корекції виконавського апарату й психологічної підтримки.

Доцільність наукових розвідок з обраної здобувачкою проблеми підтверджується тим, що формування технологічно-корекційної компетентності студентів мистецьких спеціальностей у контексті глобальних тенденцій у вищій освіті зміщує акцент на розвиток практичних гнучких умінь та навичок («soft skills») з урахуванням міждисциплінарного підходу, оскільки сформованість саме цих умінь та навичок, спрямованих на корекцію та удосконалення виконавського апарату, стане основою для майбутньої творчої самореалізації музиканта-інструменталіста. У зв'язку з цим, виокремлення проблеми формування технологічно-корекційної компетентності студентів в процесі музично-інструментальної підготовки видається цілком доцільним, оскільки відповідає інтегративному характеру музично-виконавської підготовки студентів-інструменталістів з урахуванням суспільних запитів.

Своєчасність дослідницького пошуку визначається відсутністю системних теоретичних досліджень в зазначеному здобувачкою напрямку, недостатньо глибоким вивченням ефективних умов формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки та невідкладною потребою у розробці дієвого методичного інструментарію для розв'язання досліджуваної проблеми. Крім того, представлена дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова й складає частину наукового напрямку «Удосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів наукового пошуку Павлюк Юлії Миколаївни підтверджується

міцною теоретико-методологічною базою щодо вивчення досліджуваного феномену з філософських, психолого-педагогічних та мистецько-творчих позицій. Підтвердженням достовірності й результативності проведеного наукового пошуку слугує цілісне комплексне поєднання здобувачкою теоретичної, методичної та дослідно-експериментальної роботи з формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки, логіка розгортання якого є продуманою та переконливою.

Теоретико-методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження стали визначені дисертанткою наукові підходи: *системно-цілісний, інтегративний, мистецько-персоналізований та діяльнісний*. Методологічну рамку дослідження доповнюють визначені дисертанткою *принципи*: систематичності, неперервності та послідовності; діалогічності; діагностики; варіабельності змісту і художньо-педагогічних технологій; природовідповідності; гуманізації; єдності художнього і технічного, емоційного та раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування цінностей мистецтва. Важливо, що всі окреслені принципи є взаємопов'язаними, оскільки їх комплексне застосування лише підсилює дію один одного, що позитивно впливає на формування досліджуваного феномена.

Науковий апарат дисертаційного дослідження сформульовано здобувачкою цілком коректно. Застосування дисертанткою комплексу теоретичних, емпіричних та математично-статистичних *методів*, спрямованих на досягнення поставленої мети та розв'язання завдань дослідження, стало дієвим підґрунтям для розробки методичного інструментарію та його впровадження під час проведення дослідно-експериментальної роботи.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження Павлюк Юлії Миколаївни є беззаперечною, оскільки донині у вітчизняному музично-педагогічному дискурсі

бракує системних праць щодо психолого-педагогічного осмислення та методичного забезпечення проблеми формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки. Визначена стратегія науково-дослідницького пошуку дозволила дисертантці представити науково-обґрунтовані та експериментально перевірені результати виконаного дослідження, що мають наукову новизну й дають підстави кваліфікувати його як таке, що привносить у науку нове розв'язання досліджуваної проблеми, до яких відносяться:

- *Авторське потрактування сутності ключового поняття дослідження* «технологічно-корекційна компетентність студентів закладів вищої педагогічної освіти», яка формується в процесі музично-інструментальної підготовки, й розглядається авторкою як набута динамічна інтегративна професійно-особистісна якість особистості, що включає сукупність ресурсів студента, комплексне застосування яких сприятиме усвідомленню студентами своїх упущень та усуненню недоліків з метою покращення власної майстерності у процесі музичного виконавства.

- *Компонентна структура технологічно-корекційної компетентності студентів*, що представлена у взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємодії *потребово-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, емоційно-креативного та ціннісно-аналітичного* компонентів з визначеними для кожного з них відповідних критеріїв, показників та рівнів сформованості.

- *Педагогічні умови формування технологічно-корекційної компетентності студентів в процесі музично-інструментальної підготовки*: наявність відповідного навчально-методичного забезпечення для формування виконавської майстерності; створення обладнаного простору в якому можна проводити корекційні вправи, техніки чи методики; систематичність практичних занять, вміння зосередитись та тривалий час працювати над завданням.

- *Поетапна методика формування технологічно-корекційної компетентності* з використанням синтезу технік Ф. М. Александера, ментальних тренувань, методу «Координації» Карен Таттл, методик відомих педагогів-скрипалів І. Галамяна, І. Менухіна з елементами модифікації та ін.

Вагомою заслугою дисертантки вважаємо й те, що у межах проведеного експериментального дослідження подальшого розвитку та конкретизації дістали теоретичні положення щодо музично-інструментального навчання студентів факультетів мистецтв у закладах вищої освіти; систематизація практичних (тренінгових) вправ для корекції технічних навичок та виконавського апарату студентів мистецьких спеціальностей.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація Павлюк Юлії Миколаївни має усталену структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; представлено теоретико-методологічну основу та окреслено комплекс взаємодоповнюючих методів для розв'язання поставлених завдань; аргументовано наукову новизну й визначено практичне значення дослідження; відображено відомості про апробацію й впровадження результатів дослідження.

Зміст *основної частини* дисертації рівномірно висвітлюється у трьох розділах роботи, змістове наповнення яких розгортається відповідно до сформульованих дисертанткою завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування технологічно-корекційної

компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки.

У *першому розділі* роботи основна дослідницька увага дисертантки зосереджена на розкритті теоретичних засад формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки. На підставі детального аналізу зарубіжної та вітчизняної філософської, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури дисертантці вдалося встановити, що поняття «компетентність» є здатністю особистості виконувати роботу добре, застосовуючи на практиці набуті знання, а сам компетентнісний підхід став ключовим елементом сучасних як зарубіжних освітніх систем, так і в Україні у зв'язку з реформуванням системи вітчизняної освіти та її інтеграції в європейський освітній простір. Важливим вважаємо виокремлення таких характерних рис в зазначеному понятті як: орієнтація на результат, практична спрямованість, вміння постійно розвиватися, сукупність ресурсів, інтегративний комплекс особистісних характеристик, основний елемент вправності, що гарантує результативність у фаховій діяльності та ін. (сс. 28-30).

Аналізуючи супутні в дослідженні поняття «технологія», «корекція», «компетентність», «технологічна і корекційна компетентності» у контексті музично-виконавської техніки студента-інструменталіста дисертантка дійшла висновку, що технологічно-корекційний процес є досить складним і важливим у музично-виконавській підготовці студента, який прагне стати стабільно-успішним виконавцем, уникаючи при цьому набуття професійних захворювань. Саме тому, проблема формування технологічно-корекційної компетентності студентів в процесі музично-інструментальної підготовки, на наш погляд, виглядає достатньо обґрунтованою, адже сформованість зазначеної професійно-особистісної якості, як запевняє авторка, визначатиме готовність та здатність студентів ефективно застосовувати набуті знання, вміння, навички та досвід у

музично-виконавській діяльності й вирішувати професійні завдання високого ступеня складності.

На основі аналізу наведених вище дефініцій авторкою запропоновано власне визначення поняття *«технологічно-корекційна компетентність студента»* та представлено його структуру в єдності потребово-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, емоційно-креативного та ціннісно-аналітичного компонентів, які між собою щільно взаємодіють та доповнюють один одного, що дозволяє студентам ефективніше сформувати технологічно-корекційну компетентність для підвищення результативності їх професійного потенціалу.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячений висвітленню теоретико-методичних засад формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки.

Для з'ясування сутності ключового поняття дослідження дисертанткою було здійснено методологічне обґрунтування зазначеної категорії з позицій *системно-цілісного, інтегративного, мистецько-персоналізованого та діяльнісного підходів*. Методологічний концепт дослідження, який охопив комплексну взаємодію зазначених підходів до концептуалізації теоретико-методичних засад формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки, став методологічним орієнтиром для наукового розв'язання поставленої проблеми й передбачав виконання всієї послідовності дослідницько-пошукових дій, необхідних для її ефективного здійснення.

Наступним логічним кроком дослідницького пошуку стало визначення здобувачкою низки *принципових положень* формування технологічно-корекційної компетентності студентів-інструменталістів, які ґрунтуються на загальних закономірностях мистецької освіти, відображають цілісність формування досліджуваного феномену й відповідають логічному процесу

підготовки студентів до продуктивної музично-виконавської діяльності. Це комплекс *педагогічних принципів*, про які ми вже зазначали вище.

Варто наголосити, що застосоване *методичне забезпечення* (педагогічні умови, етапи, форми, методи роботи) як невід'ємна складова теоретико-методичних основ формування означеного феномену, є беззаперечним здобутком дисертантки. Зокрема, варто відзначити запропоновані авторкою *педагогічні умови*: наявність відповідного навчально-методичного забезпечення для формування виконавської майстерності; створення обладнаного простору в якому можна проводити корекційні вправи, техніки чи методики, створення комфортної психологічної атмосфери; педагогічне стимулювання сформованості в студентів здатності до тривалих систематичних занять.

Зазначені педагогічні умови стали основою для розробки *методики* формування технологічно-корекційної компетентності студентів в процесі музично-інструментальної підготовки, яка включала три етапи. Перший етап – *ознайомчий*, був спрямований на формування ціннісно-аналітичного компоненту досліджуваного феномена. Другий етап – *корекційний*, був спрямований на формування потребово-мотиваційного та емоційно-креативного компонентів. Третій етап – *трансформаційний*, був скерований на формування когнітивно-діяльнісного компоненту. На кожному з етапів зазначеної методики були запропоновані *форми і методи* педагогічної роботи: спостереження, порівняння, обговорення, дискусії, наслідування, імпровізації, моделювання, методи психологічної підтримки, ментальні заняття, художні вправляння, рейтинг, самооцінка та ін.

На особливе схвалення заслуговує схематично представлена *авторська модель* (с. 130), яка унаочнює процес формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої освіти в процесі музично-інструментальної підготовки, що включає в себе компоненти технологічно-корекційної компетентності, наукові підходи та принципи, педагогічні умови,

етапи формування технологічно-корекційної компетентності та методи до кожного етапу, що разом становить повний технологічний цикл.

У *третьому* (зключному) *розділі* роботи здобувачкою було здійснено змістовне дослідно-експериментальне дослідження з формування окресленого феномена, яке проводилося на базі факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова (нині Українського державного університету імені Михайла Драгоманова). До експерименту було залучено 79 студентів I-IV курсів спеціальності «Музичне мистецтво» різних за віком та рівнем музичного розвитку денної форми навчання.

Дослідно-експериментальна робота проводилася дисертанткою поетапно: констатувальний, формувальний і контрольний (зключний) етапи експерименту.

На *констатувальному* етапі експериментальної роботи дисертанткою було визначено основні *критерії* технологічно-корекційної компетентності студентів: мотиваційний, технологічний, виконавський, комунікативний, художній та рефлексивний й підібрано відповідні *показники* до них. Здобувачкою були встановлені рівні сформованості технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти: *високий, середній та низький*, яким було надано кількісні та якісні характеристики. Отримані результати констатувального експерименту скерували авторку до експериментальної перевірки розробленої поетапної методики формування досліджуваного феномена.

Формувальний експеримент складається з трьох взаємообумовлених *етапів*: мотиваційно-рефлексивного, технологічно-виконавського та художньо-комунікативного, на кожному з яких застосовувалися відповідні методи, які були спрямовані на формування кожного структурного компоненту досліджуваного феномена. Зокрема, на особливе схвалення заслуговують використання дисертанткою таких методик з елементами модифікації як: техніки Ф.М.

Александера з терапевтичним ефектом; метод «Координації» американського педагога, альтистки Карен Таттл; рекомендації французького музичного фізіотерапевта Коралі Кузен щодо правильної постави скрипаля; методики відомих педагогів-скрипалів І. Галамяна, І. Менухіна та ін.

Дані порівняльного аналізу дослідження на *контрольному* (заключному) етапі експерименту уможливили виявлення позитивної динаміки сформованості рівнів технологічно-корекційної компетентності студентів експериментальної групи, що підтверджує доцільність та ефективність впровадження *авторської методики* формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої освіти в процесі музично-інструментальної підготовки.

Подані у дисертації висновки стали логічним завершенням проведеного дисертаційного дослідження й засвідчили виконання всіх поставлених завдань.

Робота є цілісним й завершеним дослідженням та виконана у відповідності до вимог, що ставляться до наукової продукції даного типу.

5. Теоретичне та практичне значення дисертації

Основні теоретичні положення та практичні напрацювання розробленої авторської методики формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої освіти в процесі музично-інструментальної підготовки можуть бути впровадженими як у зміст існуючих навчальних програм, так і під час розробки нових дисциплін; для написання методичних рекомендацій щодо самостійної роботи студентів в процесі музично-інструментальної підготовки; з метою використання в освітньому процесі новітніх технологій: відео-уроки, онлайн музичні платформи та ін. з урахуванням потреб кожного студента для розвитку вміння адаптуватися до сучасних потреб музичного світу тощо.

Обґрунтована та експериментально перевірена методика формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої освіти в процесі музично-інструментальної підготовки може бути впровадженою в

освітній процес факультетів мистецтв під час вивчення дисциплін «Основний музичний інструмент», «Методика музичної освіти», «Науковий семінар», «Сучасні техніки арт-терапії», на заняттях із виробничої практики та ін.

6. Апробація та впровадження результатів дослідження, повнота викладу в опублікованих працях

Основні теоретичні висновки та положення дисертаційного дослідження апробовано та оприлюднено на науково-практичних конференціях, вебінарах, майстер-класах різних рівнів: міжнародних, всеукраїнських тощо. Результати дисертаційного дослідження впроваджено в практику роботи закладів вищої педагогічної освіти: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (Довідка № 60-н від 6.09.2023 р.); Рівненський державний гуманітарний університет (Довідка № 01-12/27 від 29.04.2024 р.); Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (Довідка № 572 від 29.04.2024 р.).

Основні положення і висновки дисертації відображено у 6 наукових працях, з них 4 статті – у вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, 1 праця – апробаційного характеру.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та у наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що у процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження та низки наукових публікацій здобувачки, випадків недотримання норм академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць Павлюк Юлії Миколаївни, котрі були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом на вважаються.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи наукові здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне висловити деякі дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження (параграф 1.1.) авторкою здійснений аналіз філософської, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з досліджуваної проблеми. На нашу думку, робота значно би виграла, якщо б дисертантка приділила більше уваги аналізу праць сучасних зарубіжних дослідників у сфері формування технологічно-корекційної компетентності, що дозволило б отримати більш об'єктивну картину щодо досліджуваної проблеми.

2. Аналізуючи дефініції супутніх в дослідженні понять «технологія», «корекція», «компетентність», «технологічна та корекційна компетентності», дисертантка надає власне трактування ключового поняття дослідження, що заслуговує на позитивне схвалення. Між тим бажано було б більше деталізувати та вказати, як це поняття співвідноситься з іншими видами педагогічної компетентності.

3. Важливою складовою другого теоретико-методичного розділу роботи є впровадження педагогічних умов формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки. Потребує додаткового уточнення, завдяки яким методам педагогічна умова *«педагогічне стимулювання сформованості в студентів здатності до тривалих систематичних занять»* була впроваджена в дослідно-експериментальну роботу.

4. На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи з формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти дисертанткою була використана серія діагностичних методик. На нашу думку, для отримання вірогідних експериментальних даних

необхідно було б уточнити вибірку дослідження, а саме: кількість учасників, критерії їх відбору, а також соціально-демографічні характеристики, які можуть впливати на результати дослідження.

5. Ми вже зазначали, що дисертаційна робота Павлюк Юлії Миколаївни має теоретичне та практичне значення. Проте надані рекомендації для практичного використання результатів дослідження, на наш погляд, потребують більшої деталізації та конкретизації. Вважаємо, що авторці доцільно було б розробити методичні рекомендації щодо впровадження результатів дослідження в процес музично-інструментальної підготовки студентів закладів вищої педагогічної освіти.

6. По тексту дисертаційної роботи Павлюк Юлії Миколаївни місцями трапляються стилістичні та граматичні помилки. Рекомендується провести додаткову літературну редакцію для покращення якості тексту дисертації.

Між тим наголошуємо, що зазначені зауваження та висловлені побажання не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертаційної роботи, яка характеризується оригінальністю, науковою новизною та практичним значенням, високим теоретичним рівнем, глибиною наукових підходів до визначення педагогічних умов та методичного забезпечення процесу формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної підготовки.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну та практичну значущість, вважаємо, що дисертація Павлюк Юлії Миколаївни на тему: «Формування технологічно-корекційної компетентності студентів закладів вищої педагогічної освіти в процесі музично-інструментальної

підготовки» є актуальним, цілісним, завершеним, самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Павлюк Юлія Миколаївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

